

A. Dergacheva, post-graduate student
Odessa Mechnikov National University, Odessa

CHILE AND THE USA IN THE SECOND WORLD WAR

The article treats about the relations of Chile and the USA in the Second World War. The goals and results of activity of the Chilean government are analyzed. The special attention is given to the cooperation of Chile with the countries of "Axis" and the activity of the USA for that matter.

Key words: USA, Chile, World War II, "Axis" states.

УДК 94(73):572:008"19/20"

В. Діденко, асп.
КНУ імені Тараса Шевченка, Київ

НОВІТНІ ТЕЧІЇ КУЛЬТУРНОЇ АНТРОПОЛОГІЇ США (КІНЕЦЬ ХХ – ПОЧАТОК ХХІ СТ.)

У цій статті ми пропонуємо короткий огляд новітніх принципових підходів американської культурно-антропологічної думки та наводимо деякі ключові ідеї в кожному з підходів. Розглядаємо еволюцію дослідницьких пріоритетів та методологічних особливостей в американській культурній антропології з кінця ХХ до початку ХХІ століття.

Ключові слова: США, культурна антропологія, методологія.

Історія американської антропологічної традиції налічує більше 150 років, починаючи з перших робіт Дж.Стефенса і Л.Моргана. Відкриття Моргана справили великий вплив на формування антропології в США. Він заснував антропологічне відділення в "American Association for the Advancement of Science" і був обраний президентом Асоціації у 1880 р.

Особливістю американської традиції в антропології як науки про людину є нероздільність знання, прагнення до цілісного підходу, до вивчення людини як істоти біологічної та культурної одночасно і виділення культури як центрального об'єкта дослідження, основного і автономного феномена історії.

В 1970 – 80-х рр. в американській антропології відбувається поворот до дослідження сучасних культур, в тому числі й культури США. Ця зміна орієнтирів в історичній науці носить назву "антропологічного повороту". У результаті, з одного боку, акцент в історичних дослідженнях переміщується на вивчення власне "людини-в-історії", причому не стільки створених нею і пануючих над нею "структур", скільки її безпосереднього досвіду в історичному процесі.

В сучасних реаліях для американської антропологічної школи характерні такі напрями, як урбаністична, економічна, політична, психологічна, прикладна антропологія, антропологія релігії, етністорія, символічний напрямок і т.д.

У першому десятилітті ХХІ ст. почався новий період у сфері еколого-антропологічних досліджень, що ознаменувався явним активізацією наукової діяльності та вибуховим зростанням публікаційної активності вчених.

Перший етап розвитку еколого-антропологічних досліджень в США, нерозривно пов'язаний з ім'ям Джуліана Стюарда. Концептуальне оформлення його погляди отримали в монографії 1955 р. [4, Р.31]. Суть культурної екології як методу досліджень полягає в тому, щоб "проаналізувати адаптацію до умов навколишнього середовища і показати, як в результаті цього процесу виникають нові явища в культурі" [4, Р.34]. Дж.Стюард вперше поставив питання про принципово різні функції різноманітних явищ культури. На його думку, лише частина з них, а саме "культурне ядро" (cultural core), здійснює адаптацію до умов середовища проживання і тому найтіснішим чином взаємопов'язане з нею. Продовжувачем ідей Дж.Стюарда вважається Марвін Херріс (1927–2001 рр.) [2], який у якості найважливіших факторів подібності та відмінності культур визначає технологію і умови навколишнього середовища.

Одну з головних тенденцій розвитку культурної антропології з 80-х років ХХ ст. журнал "Бізнес Уїк" афористично охарактеризував як "дослідження місцевих жителів в торговому залі" [1]. Предметом вивчення стали особливості поведінки певних етнічних груп на робочих місцях і за їх межами, особливості професійних, побутових, споживчих ціннісних орієнтацій. Це новий етап розвитку "індустріальної антропології", метод якої, за словами К.Клакхона, полягав у тому, щоб "відкинути всі забобони, що розділяються теоріями менеджменту, організаційної психології та здоровим сенсом щодо того, чому люди добре працюють, чому їм вдається чи ні порозумітися один з одним", діяти так, начебто мова йде про зовсім інший світ [5].

Сучасна теоретична спеціалізація культурної антропології за прикладом магістерських дисертацій випускників провідних американських ВУЗів включає: етнологію, магію, гендерні студії, економічну антропологію, прикладну антропологію. В цілому, сучасні теми дисертацій відображають орієнтацію на "осучаснення" антропологічної проблематики. Детальне вивчення традиційних систем родової спорідненості і господарства в навчальних планах все частіше приносить в жертву вивчення теоретичних галузей, які безпосередньо використовуються для описання та аналізу сучасних людських спільнот. Наприклад, популярні конкретні курси, такі, як "Вживання наркотиків та культура", "Мігранти та біженці", "Людська сексуальність", "Насилля, терор та тероризм: створення культур страху" [6] і т.п.

Отже, культурна антропологія в Сполучених Штатах Америки, як наукова дисципліна, яка намагається бути ближче до реальності, – якомога ближче до важливих подій, так само, як й найближче до людей. Мета культурної антропології не тільки поділитися своїми знаннями про людину, але і знайти шляхи вирішення існуючих проблем у світі. Через дослідження всіх сфер людської діяльності, вона пропонує новий, свіжий погляд на питання, які хвилюють людей у всьому світі.

Прикладом актуальності проблем культурної антропології може слугувати той факт, що у 2009 році, у п'ятдесят річницю створення часопису "Гісторі енд Теорі", в Університеті Весліан у Мідлтауні (США) (Wesleyan University) відбулася ювілейна конференція. Серед статей, що були надруковані за результатами цієї конференції, є цікавий текст Вільяма Севела, який висловлюється проти культурного повороту, який, на його думку, спричинив занепад досліджень в сфері економічної історії "Дивна кар'єра: історичне дослідження економічного життя" [3]. Всі статті вказують на динамічний роз-

виток теорії культурної антропології, на противагу застою, що панує зараз в теоретичній історичній рефлексії.

Список використаних джерел

1. Garza C.E. Studying the Natives on the Shop Floor // *Business Week*. – 1991. – 30 September. – P. 48 – 49.
2. Harris, M. *The Rise of Anthropological Theory*/ Harris, M. – N.Y.: Growell, 1968.

3. *History and Theory*. – December 2009. – Vol. 49, № 4. – Режим доступу: <http://www.historyandtheory.org/archives/archives10.html#dec09>

4. Steward J. *Theory of Culture Change: The Methodology of Multilinear evolution*. – Urbana (IL), 1955. – PP. 30-42.

5. Клакхон К. *Зеркало для человека. Введение в антропологию*. – СПб., 1998. – С. 222.

6. Приклади типових для американських університетів програм – Університет Північного Техасу. – Режим доступу: <http://anthropology.unt.edu/courseinfo-descriptions.php>

Надійшла до редколегії 23.01.13

В. Диденко, асп.
КНУ імені Тараса Шевченка, Київ

НОВЕЙШИЕ ТЕЧЕНИЯ КУЛЬТУРНОЙ АНТРОПОЛОГИИ США (КОНЕЦ XX – НАЧАЛО XXI В.)

В этой статье мы предлагаем краткий обзор новейших принципиальных подходов американской культурно-антропологической мысли и приводим некоторые ключевые идеи в каждом из подходов. Рассматриваем эволюцию исследовательских приоритетов и методологических особенностей в американской культурной антропологии с конца XX до начала XXI века.

Ключевые слова: США, культурная антропология, методология.

V. Didenko, post-graduate student
Taras Shevchenko National University of Kyiv, Kyiv

THE NEWEST APPROACHES OF CULTURAL ANTHROPOLOGY IN THE USA (THE END OF THE 20TH – THE START OF THE 21ST CENTURIES)

In this article, we provide brief descriptions of the newest principal approaches of American cultural anthropological thought and introduce some of the key ideas in each approach. Review the developing research priorities and methods in cultural anthropology in the USA from the end of the 20th to the start of the 21st centuries.

Key words: USA, cultural anthropology, methodology.

УДК 94(477):930.253

П. Зінченко, асп.
КНУ імені Тараса Шевченка, Київ

ФОНДИ ЦДІАК УКРАЇНИ ПРО ДІЯЛЬНІСТЬ ЦАРСЬКИХ ЖАНДАРМІВ ЗА КОРДОНОМ

У статті аналізуються інформаційні можливості фондів ЦДІАК України щодо висвітлення діяльності жандармів за кордоном.

Ключові слова: Україна, Київ, історичний архів, діяльність жандармів.

Коли досліджується історія існування могутньої держави, а надто імперії, завжди заходить мова про репресивно-каральні структури, які підтримували існування даного утворення. Звісно, такі органи, в особі губернських жандармських управлінь і охоронних відділень, існували і в Російській імперії. Цій темі було присвячено певну кількість праць, приміром: В. Агафонова, П. Зайончковського, М. Щербака, О. Ярмиша [1; 3; 9; 10]. Водночас, недостатньо висвітленими залишаються питання про діяльність цих структур за межами Російської імперії. В першу чергу це пов'язано з відсутністю цілеспрямованого виокремлення цієї інформації в структурі архівних фондів.

Фонди ЦДІАК України, точніше фонди Київського Губернського Жандармського Управління (фонд 274) та Київського охоронного відділення (фонд 275), як виявилось, містять достатньо багато інформації, яка розкриває особливості діяльності жандармів Російської імперії в інших країнах. Особливу цінність мають звіти агентури та листування між різними відомствами Російської імперії та між російськими жандармами і репресивно-каральними органами чи правоохоронними органами інших країн.

В деяких документах згадується про осіб у Департаменті поліції, які відповідали за роботу з закордонною агентурою. Наприклад, документ від 15 серпня 1905 року повідомляє про відставку чиновника особливих доручень при Департаменті поліції по роботі з закордонною агентурою і призначення на його місце старшого помічника справо виробництва цього Департаменту Колезького Радника А. М. Гартинга. Є документи, в яких даються вказівки агентам, які нормували їх діяльність,

приміром: "Циркуляр Департаменту поліції від 27 липня 1910 року про порядок відправки за кордон секретних співробітників охоронних відділень по справах політичного розшуку" та "Циркуляр Департаменту поліції від 27 липня 1910 року про правила відрядження за кордон по справах служби секретних співробітників" [6; 8].

Великий пласт інформації – це агентурні дані про український і польський національні рухи. В першу чергу це інформація про з'їзди, заснування і діяльність окремих організацій (приміром, "Молодої України"). Також у фондах міститься документація (відозви, постанови, листівки) різних суспільно-політичних та громадських груп, що потрапляли до рук жандармів. Особливу увагу привертає інформація агентів про події в Галичині, а саме – формування на початку XX ст. воєнізованих русинських дружин і переформування їх у Леґіон Січових Стрільців напередодні Першої Світової війни [2; 4; 5]. Агентами збиралися дані і про різні революційні партії (РСДРП, Бунд, есери та інші) та їх осередки за кордоном, матеріали про з'їзди, конференції, вишколи спеціалістів з різних справ, необхідних революції.

У фондах ЦДІАК України є інформація і про співпрацю з поліцією інших країн. Так, цілий комплекс документів стосується і переговорів, що велися жандармами з румунською охоронною поліцією. Тоді було досягнуто угоду про взаємний обмін інформацією про підозрілих осіб на території Румунії і Російської імперії. Втім, як свідчать документи, не завжди уряди інших країн видавали царським каральним структурам підозрілих осіб. Так, донесення від 23 січня 1903 року повідомляє нам про невдачу спробу домогтися видачі росіянам затриманого на території Австро-Угорщини анархіста. Австрійський

© Зінченко П., 2013